

RODINA A RODINNÉ PRÁVO

Pojem, prameny a principy rodinného práva

Rodina - základ života,

skupina osob, které jsou navzájem spojeny

- manželskými,
- pokrevními,
- jinými obdobnými vztahy
- společným způsobem života.

Funkce

- reprodukční,
- sociálně ekonomické,
- kulturně výchovné,
- sociálně psychologické,
-
- emocionální.

Prameny rodinného práva

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění
pozdějších předpisů

Úmluva o právech dítěte OSN z roku 1989 (Sdělení
FMZV č. 104/1991 Sb.),

Usnesení ČNR č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a
svobod,

Zákon č. 210/ 1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve
znění pozdějších předpisů,

Zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže,
ve znění pozdějších předpisů,

Rodinné právo je soubor právních norem, které upravují osobní a majetkové vztahy v rodině. Slouží k ochraně manželství, rodiny a dětí (úzce souvisí s morálkou).

Předmětem rodinného práva vztahy:

- mezi manžely (osobní a majetkové),
- mezi rodiči a dětmi (určení rodičovství, vzájemná práva a povinnosti, institut rodičovské odpovědnosti),
-
- vztahy mezi prarodiči a dětmi, jakož i mezi sourozenci.
- náhradní rodinné výchovy

Základní principy rodinného práva:

- rovnosti subjektů
- blaha dítěte
- vzájemné vyživovací povinnosti
- manželství
- monogamie
- rozlučitelnosti manželství

Manželství

trvalé společenství ženy a muže založené zákonným způsobem

dobrovolnost, svobodné rozhodnutí, rovnoprávnost

Manželé mají stejná práva a povinnosti,
o všech záležitostech rozhodují společně, vč. péče o děti.
Poskytování peněžních prostředků na náklady domácnosti
může být vyváženo osobní péčí o dítě nebo domácnost.

Základní společenské funkce manželství

Biologická, společenství muže a ženy v manželství vytváří nevhodnější prostředí k zajištění

- reprodukce každé společnosti,
- uspokojení citových potřeb manželů,
- uspokojení sexuálních potřeb.

Výchovná,

založení rodiny a řádné výchově nezletilých dětí

Ekonomická,

rodina je z ekonomického pohledu spotřební
hospodářskou jednotkou,
poskytující svým členům základní hmotné
zabezpečení.

Rodina,

zabezpečení rodičů a dětí, zabezpečení prarodičů a
dalších rodinných příslušníků.

Vznik a zánik manželství

uzavírá se prohlášením snoubenců o svobodném
vstupu do manželství před

- **civilním,**
- **církevním orgánem.**

Řádně uzavřené **manželství může zaniknout**

- **smrti manžela**
- **prohlášením jednoho manžela za mrtvého**
- **rozhodnutím soudu o rozvodu manželství**

Prohlašují, že :

- jim nejsou **známy okolnosti**, které by vylučovaly uzavření manželství, je znám vzájemně jejich zdravotní stav,
- příjmení jednoho ze snoubenců bude jejich příjmením společným nebo že si
- ponechají svá dosavadní příjmení nebo zda spolu s příjmením společným
- bude jeden z nich na druhém místě uvádět předchozí příjmení.

Ponechají-li si své dosavadní příjmení, prohlásí, které z jejich příjmení bude příjmením společných dětí.

Občanský sňatek činí snoubenci před

- starostou (primátorem)
- pověřeným členem obecního zastupitelstva matričního úřadu
- Poslancem PČR

Výjimky :

- v případě, že by byl život některého ze snoubenců ohrožen, může dojít k uzavření manželství ***před kterýmkoli obecním úřadem na kterémkoli místě,***

Církevní sňatek se uzavírá před

- příslušným orgánem církve,
 - náboženskou společností,
- která k tomu byla zákonem o svobodě náboženské víry a postavení církví a náboženských společností zmocněna.

Místem konání svatebního obřadu je místo určené předpisy církve.

V případě ohrožení zdraví některého ze snoubenců pak není místo výkonu sňatku vymezeno.

Před uzavřením manželství jsou snoubenci povinni předložit zákonem stanovené doklady a v případě předchozího manželství též :

- **pravomocné rozhodnutí soudu o rozvodu či neplatnosti dosavadního manželství,**
- **úmrtní list zemřelého manžela,**
- **pravomocné rozhodnutí soudu o prohlášení manžela za mrtvého.**

Neplatnost manželství

Manželství nemůže být uzavřeno mezi:

- **ženatým mužem nebo vdanou ženou,**
- **předky a potomky,**
- **sourozenci,**
- **příbuzenstvím založeným osvojením,**
- **nezletilými nebo je-li nezletilý jeden z nich**

Zásady manželského soužití

muž a žena mají v **manželství stejná práva a stejné povinnosti**, jsou povinni:

- žít spolu (vytvořit trvalé životní společenství, vést společnou domácnost),
- být si věrni (tato povinnost trvá, dokud právně existuje manželství, a to i když manželé spolu už nežijí),
- vzájemně respektovat svoji důstojnost,
- si pomáhat (nejen ve sféře hmotné a majetkové, ale ve všech životních situacích,
- společně pečují o děti vytváří zdravé rodinné prostředí.

Rozvod manželství

- je způsob zániku manželství za života obou partnerů.
- základním předpokladem pro zrušení manželství rozvodem již není **vážný rozvrat mezi manžely** (pouze ve specifických případech).

Novelizace občanského zákoníku

Pro nesporné rozvody, kde se manželé dohodnou na klíčových otázkách, (majetkové, péče o děti, bydlení), již soud nebude zjišťovat ani samotnou existenci rozvratu manželství.

Rozvod

soud přihlíží k zájmům nezletilých dětí.

(úpravu rodičovské odpovědnosti lze nahradit i dohodou rodičů.

Soudní poplatek 2000 Kč,
5000Kč v ostatních případech

Druhým způsobem rozvodu manželství na návrh je
tzv. nesporný **rozvod**

Podmínka, že **manželství trvá nejméně jeden rok**,
neprokazují, že spolu nejméně 6 měsíců nežijí.

Manželé podají návrh na rozvod a dohodnou se na
všech podstatných otázkách, na vypořádání
majetku, bydlení a péči o děti,
soud může rozvod projednat a schválit bez nutnosti
jejich přítomnosti.

Vyživovací povinnost

Výživným se rozumí uspokojování životních potřeb toho, komu má být poskytováno:

- vyživovací povinnost rodičů k dětem,
- vyživovací povinnost dětí k rodičům,
- vyživovací povinnost mezi příbuznými,
- vyživovací povinnost mezi manžely.

Zvláštní formou výživného po zániku manželstvím rozvodem je výživné rozvedeného manžela

Vyživovací povinnost rodičů k dětem

Příslušný soud stanoví svým rozhodnutím výši výživného pokud:

- **nežiji-li rodiče spolu**, pak stanoví částku, kterou má některý z nich platit na výživu dítěte,
- **rodiče sice spolu žijí**, avšak jeden z nich neplní dobrovolně své povinnosti k nezletilým dětem.

Zaniká:

- **nabytím plné „samovyživovací“ schopnosti dítěte**,
- **uzavřením manželství**
- **smrti oprávněného**,
- **smrtí výživou povinného**,
- **osvojením vyživovaného dítěte zaniká vyživovací povinnost rodiče.**

Vyživovací povinnost dětí k rodičům

Zletilé děti, které jsou schopné se samostatně živit, jsou povinny poskytovat výživu rodičům v případě, že tito **nemají žádný nebo dostatečný zdroj,**

Důvodem bývá zpravidla, že již nemohou pracovat a nevznikl jim nárok na důchod z důchodového zabezpečení.

Vyživovací povinnost k dětem předchází vyživovací povinnosti rodičů dítěte k vlastním rodičům.

Vyživovací povinnost mezi příbuznými

Vyživovací povinnost existuje i mezi předky a potomky, tedy osobami, které jsou příbuzné ve vzestupné nebo sestupné linii.

Stupeň příbuznosti není přitom omezen. V soudní praxi se občas vyskytne situace, že oba rodiče nejsou schopni z různých důvodů plnit vyživovací povinnost vůči dětem např. **pro vazbu, výkon trestu či nemoc.**

Obdobně může být postupováno vůči prarodičům.

Příbuzní vzdálenější mají vyživovací povinnost, jen nemohou-li tuto povinnost plnit příbuzní bližší.

Vyživovací povinnost mezi manžely

Dnem uzavření manželství vzniká vzájemná vyživovací povinnost manželů, která předchází vyživovací povinnosti vůči dětem. **Přetrvává po celou dobu trvání manželství** a nezaniká ani za situace, kdy manžel povinný opustí společnou domácnost.

Přestane-li některý z manželů **plnit** svou vyživovací povinnost, **určí soud** příslušný podle bydliště odpůrce na návrh některého z manželů rozsah vyživovací povinnosti, přičemž prvotně musí přihlédnout k péči o společnou domácnost.

Přihlíží k tomu, *aby hmotná a kulturní úroveň obou manželů byla zásadně stejná.*

Vzájemná vyživovací povinnost manželů zaniká:

- smrtí některého z manželů, v takovém případě na dědice zemřelého manžela nepřechází vyživovací povinnost ani právo na výživné,
- prohlášení manželství za neplatné,
- rozvodem manželství.

Výživné rozvedeného manžela

Rozvedený manžel, který není schopen sám se živit, může žádat od bývalého manžela, aby mu přispíval na přiměřenou výživu podle svých schopností, možností a majetkových poměrů.

Pokud se rozvedení manželé nejsou schopni na výživném dohodnout rozhodne o výši výživného soud.

Vyživovací povinnost zde není postavena na tezi, že hmotná a kulturní úroveň bývalých manželů musí být stejná.

Jde o *příspěvek na přiměřenou výživu*.

Uplatněn je zde sociální aspekt mj., že zejména ženy, které se za manželství plně věnovaly např. obstarávání domácnosti nebo péči o děti nemohly nebo nemohou pracovat.

Důvodem může být rovněž nepříznivý zdravotní stav.

Vyživovací povinnost rozvedených manželů **zaniká:**

- uplynutím tří let od rozvodu,
- uzavřením nového manželství,
- úmrtím povinného rozvedeného manžela,
- poskytnutím jednorázové částky na základě písemné smlouvy.

Náhradní výchova

Formy náhradní výchovy

- **svěření dítěte do péče jiné fyzické osoby než rodiče**
953 a násl. obč. zákoníku
- **pěstounská péče** 958 a násl. obč. zákoníku
- **pěstounská péče na přech.dobu** 27 obč.zák. a zákon o soc. právní ochraně dětí.
- **poručenství, pokud poručník o dítě osobně pečuje**
928 a násl. obč.zákoníku
- **osvojení (adopce)** 794 a násl. obč. zákoníku
- **ústavní péče**

